

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 10 november 2022

Mål nr

Ö 1314-22

PARTER

Klagande

ALEXANDRE Jean Marie Schneiter, 19620880-5918

Medborgare i Schweiz

Adress hos ombud

Ombud:

Advokat Olof Kullinger

Advokatfirman NORDIA KB

Box 70389

107 24 Stockholm

Advokat Johan Rainer

Advokatfirman Rainer & Aziman KB

Riddargatan 68 nb

114 57 Stockholm

Dok.Id 242743

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:00–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–16:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

Advokat Per E Samuelson
Advokatfirman SSW HB
Fleminggatan 17, 6 tr
112 26 Stockholm

Motpart

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

SAKEN

Avvisande av åtal

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2022-02-01 i mål Ö 574-22

Hovrättens beslut

se Bilaga

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Alexandre Schneiter har yrkat att Högsta domstolen ska undanröja hovrättens beslut och återförvisa målet eller, i andra hand, avvisa åtalet. Han har även yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

SKÄL

Bakgrund

Inledning

1. Alexandre Schneiter har åtalats för medhjälp till folkrättsbrott, grovt brott, i Sudan under åren 2000–2003. Han är schweizisk medborgare och bosatt i Schweiz. När åtalet väcktes befann han sig i Schweiz.
2. Åtalet avser gärningar som Alexandre Schneiter och en medtilltalad, som är svensk medborgare, var och en för sig eller tillsammans och i samförstånd, påstås ha begått i egenskap av företrädare för bolag inom en oljebolagskoncern med det svenska bolaget Lundin Oil AB som moderbolag¹. I anslutning till åtalet har det framställts yrkanden om förverkande och företagsbot mot ett bolag inom koncernen.
3. I gärningsbeskrivningen anges bl.a. följande. Under perioden 1997–2003 pågick i den dåvarande Republiken Sudan en icke-internationell väpnad konflikt mellan den sudanesiska regeringen och regimallierade milisgrupper, på den ena sidan, och rebellgrupper, på den andra sidan. Konflikten kom till viss del att handla om kontroll över framtida oljeutvinning. I södra Sudan hade oljekoncernen 1997 påbörjat prospektering i ett konsortium med bolag från andra länder. I maj 1999 inledde den sudanesiska regeringen genom militären och regimallierade milisgrupper, som ett led i eller på annat sätt i samband med den väpnade konflikten, offensiva militära operationer i syfte att säkra oljekoncernens verksamhet i södra Sudan. Detta ledde till stridigheter som med kortare uppehåll pågick till dess att bolagen lämnade området under 2003.
4. Åklagaren gör gällande att den sudanesiska regeringen, genom militären och regimallierad milis, använde en krigföring som stred mot den

---

¹ Moderbolaget har enligt gärningsbeskrivningen haft olika namn.

internationella humanitära rätten och som enligt svensk rätt utgjorde folkrättsbrott, grovt brott. Enligt åklagaren ska Alexandre Schneider, i sin roll som företrädare för bolag inom oljekoncernen, ha medverkat på olika sätt till att militären försökte ta kontroll över områdena genom strid. Detta ska ha skett trots att han hade uppsåt till att militären och milisen agerade på ett sätt som var förbjudet enligt krigets lagar.

5. Åtalet föregicks av ett beslut om åtalsförordnande av den svenska regeringen. I beslutet gjorde regeringen bedömningen att universell jurisdiktion gäller för brottet enligt svensk rätt och att omständigheterna var sådana att det fanns skäl att meddela ett åtalsförordnande.

Avvisningsyrkandet

6. Alexandre Schneider yrkade att tingsrätten skulle avvisa åtalet på grund av att det inte föreligger svensk domsrätt. Tingsrätten, som kom fram till att svensk domstol är behörig att pröva de gärningar som Alexandre Schneider är åtalad för, avlog avvisningsyrkandet. Hovrätten har instämt i tingsrättens bedömning och avslagit överklagandet.

7. I Högsta domstolen har Alexandre Schneider gjort gällande i huvudsak följande. Svensk domstol är behörig att ta upp åtalet till prövning endast enligt bestämmelserna om universell jurisdiktion. Behörigheten begränsas dock av 2 kap. 12 § (tidigare 7 §) brottsbalken som innebär att det måste finnas stöd i allmän folkrätt för att universell jurisdiktion ska föreligga. Något sådant stöd föreligger inte avseende krigsförbrytelser som har begåtts inom ramen för en icke-internationell väpnad konflikt. Vidare saknas det stöd i allmän folkrätt för att utöva universell jurisdiktion mot någon som, när åtal väcks, inte befinner sig i landet. Åtalet bygger dessutom på en inhemsk tolkning av medverkansbegreppet som saknar stöd i folkrätten. Det som Alexandre Schneider har åtalats för utgör därmed inte ett internationellt brott enligt folkrätten och

därför saknas det även på den grunden rätt för svensk domstol att utöva universell jurisdiktion.

Vad målet i Högsta domstolen gäller

8. Högsta domstolen har att ta ställning till om svensk domstol är behörig att pröva ett åtal för folkrättsbrott begånget i utlandet inom ramen för en icke-internationell väpnad konflikt, när den åtalade varken är medborgare i eller vistas i Sverige. Målet gäller bl.a. frågan om allmän folkrätt utesluter sådan behörighet.

Den svenska regleringen

Svensk domstols behörighet att döma över brott som har begåtts utanför Sverige

9. Bestämmelser om svensk domstols behörighet att döma över ett visst brott finns i 2 kap. brottsbalken. Att svensk domstol är behörig utgör en processförutsättning. Om den domstol där åtal väcks kommer fram till att behörighet saknas, ska åtalet avvisas. Det är åklagarens påstående i stämningsansökan som utgör utgångspunkten för domstolens prövning av behörighetsfrågan.

10. I 2 kap. 3 § regleras svensk domstols behörighet att döma över brott som har begåtts utanför Sverige. I punkten 6 räknas vissa internationella brott upp som svensk domstol är behörig att döma över oberoende av var, av vem och mot vem som brottet har begåtts (universell jurisdiktion).

11. Bestämmelsen omfattar bl.a. flertalet brott enligt lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott. I 4 § i den lagen regleras ansvar för krigsförbrytelse mot person. Lagen ersatte bl.a. den bestämmelse om folkrättsbrott i 22 kap. 6 § brottsbalken som gällde vid tiden för de gärningar

som åtalet avser. Enligt den tidigare lydelsen av 2 kap. 3 § omfattades även det brottet av universell jurisdiktion.

Prövningen enligt 2 kap. 12 § brottsbalken

12. Enligt 2 kap. 12 § (tidigare 7 §) brottsbalken ska de begränsningar av svensk domstols behörighet och tillämpligheten av svensk lag som följer av allmän folkrätt eller av en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige iakttas.

13. Bestämmelsen ger uttryck för den skyldighet som Sverige har att iaktta de begränsningar som kan följa av folkrätten (jfr prop. 2020/21:204 s. 158 f.). I första hand tar bestämmelsen sikte på inskränkningar i svensk domstols behörighet till följd av folkrättsliga regler om immunitet men även andra folkrättsliga normer ska beaktas.

14. När domstolen har kommit fram till att behörighet finns enligt 2 kap. 3 § brottsbalken ska den alltså dessutom kontrollera att det inte finns något folkrättsligt hinder. Ett sådant hinder föreligger endast om det finns en inom folkrätten etablerad norm som begränsar domstolens behörighet i det enskilda fallet. Något positivt stöd inom folkrätten för utövande av jurisdiktion i enlighet med de svenska bestämmelserna krävs således inte.

15. I internationella domstolar har det utvecklats vissa principer för när det kan dömas till ansvar för internationella brott, t.ex. när det gäller gärningsmannens grad av medverkan och insikt (se t.ex. Jugoslavientribunalen [ICTY], Trial Chamber, Judgement, The Prosecutor v. Dusko Tadic, IT-94-1-AR72, 7 maj 1997, p. 673–692). Om dessa principer ska tillämpas även när en nationell domstol prövar åtal för ett internationellt brott, och vilken betydelse de i så fall ska ges, är en del av den materiella bedömningen av åtalet. Frågan saknar relevans för prövningen av domstolens behörighet enligt 2 kap. 12 §.

Krav på åtalsförordnande

16. För brott som har begåtts utanför Sverige krävs i vissa fall ett särskilt förordnande innan åtal får väckas (se 2 kap. 7 § brottsbalken). Ett sådant åtalsförordnande beslutas normalt av riksåklagaren eller av regeringen (se 2 kap. 8 §).

17. Regleringen syftar bl.a. till att undvika att åtal väcks i strid med folkrättsliga grundsatser och Sveriges internationella överenskommelser. Det anges sålunda i 2 kap. 8 § andra stycket 1 att det vid åtalsprövningen särskilt ska beaktas om ett åtal här i landet är förenligt med Sveriges folkrättsliga förpliktelser. Vid prövningen ska det också göras en bredare bedömning där hänsyn tas bl.a. till i vilken utsträckning brottsligheten eller den misstänkte har anknytning till Sverige och vilka faktiska möjligheter det finns att utreda brottet och lagföra den misstänkte här (se 2 kap. 8 § andra stycket 2 och 4).

Folkrättsliga begränsningar för utövande av straffrättslig jurisdiktion

18. Utgångspunkten är att varje stat själv bestämmer omfattningen av sin jurisdiktion. Den yttersta gränsen sätts dock av folkrätten.

19. Utvecklingen av folkrätten sker genom en växelverkan mellan allmän folkrätt (sedvanerätt) och traktatbaserad folkrätt. Det finns ingen internationell konvention som generellt reglerar straffrättslig jurisdiktion. Däremot finns det flera traktat som innehåller jurisdiktionsbestämmelser i förhållande till specifika brott.

20. En utgångspunkt är att en stat har jurisdiktion över alla brott som begås på det egna territoriet (territorialitetsprincipen). Denna behörighet kan härledas ur den folkrättsliga principen om staters suveränitet. Under vissa förutsättningar har staten därutöver behörighet att pröva brott som har begåtts utanför det egna territoriet (extraterritoriell jurisdiktion).

21. De olika grunder för extraterritoriell jurisdiktion som har utvecklats inom folkrätten är framför allt flaggstatsprincipen (brott på fartyg eller luftfartyg som är registrerade i staten), den aktiva personalitetsprincipen (brott begångna av statens egna medborgare), den passiva personalitetsprincipen (brott som riktas mot ett enskilt intresse i staten), statsskyddsprincipen (brott som riktar sig mot staten) samt den princip som aktualiseras i detta mål, universalitetsprincipen.

Universalitetsprincipen

Universalitetsprincipens innebörd

22. Enligt universalitetsprincipen grundas domsrätt på brottets karaktär. Principen bygger på tanken att det finns vissa skyddsintressen som är så fundamentala att samtliga stater har en rätt och, ibland, en skyldighet att värna dem. Gemensamt för de brott som omfattas av universell jurisdiktion är att de anses rikta sig mot hela världssamfundet och att det därför finns ett övergripande internationellt intresse av att de bestraffas.

23. Universalitetsprincipen innebär som utgångspunkt att alla stater har jurisdiktion oberoende av vem som har begått brottet, vem brottet har riktats mot och var brottet har begåtts. Den närmare innebörden av principen är dock omstridd och den har kommit att tillämpas på skilda sätt i olika länder. Exempelvis varierar det i vilken utsträckning det för utövande av jurisdiktion med stöd av principen krävs någon ytterligare anknytning till den åtalande staten, utöver själva brottets karaktär. (Jfr bl.a. den årliga FN-rapporten The scope and application of the principle of universal jurisdiction, Report of the Secretary-General. Avseende 2022, se UN. Doc. A/77/186.)

Universalitetsprincipen i svensk rätt

24. Bestämmelsen i 2 kap. 3 § brottsbalken ger intryck av att det i svensk rätt finns en obegränsad universell jurisdiktion för internationella brott. Av

förarbetena framgår emellertid att lagstiftarens avsikt har varit att extraterritoriell domsrätt ska utövas endast då det finns ett påtagligt och berättigat intresse av att lagföring sker i Sverige (se t.ex. prop. 2002/21:204 s. 126).

25. Detta ligger i linje med en inom den folkrättsliga doktrinen ofta förmedlad ståndpunkt att det krävs någon form av legitimt intresse för att en stat ska få utöva jurisdiktion för brott som har begåtts utanför det egna territoriet. Det har hävdats att kopplingen mellan staten och det som staten vill utöva jurisdiktion över inte får vara för diffus. (Se t.ex. James Crawford, *Brownlie's Principles of Public International Law*, 9 uppl. 2019, s. 440 f., Dan Helenius, *Straffrättslig jurisdiktion*, 2014, s. 222 ff. och Cedric Ryngaert, *Jurisdiction in International Law*, 2 uppl. 2015, s. 29 f.)

26. I det svenska systemet förutsätts prövningen av om det föreligger ett intresse av att lagföra ett internationellt brott som har begåtts i utlandet primärt ske inom ramen för riksåklagarens eller regeringens ställningstagande till om åtalsförordnande ska meddelas (jfr p. 16 och 17). Eftersom prövningen ytterst handlar om huruvida ett åtal i svensk domstol är berättigat, måste det emellertid också finnas ett visst utrymme för domstolen att, inom ramen för sin behörighetsprövning, bedöma om anknytningen till Sverige är tillräcklig för att så ska vara fallet. Det skulle vara oförenligt med grundläggande principer för rättskipningen, om domstolen var tvungen att pröva ett åtal utan att det föreligger ett berättigat intresse av en sådan prövning.

27. Om ett åtal för ett internationellt brott som har begåtts i utlandet av en utländsk medborgare väcks i svensk domstol med åberopande av universalitetsprincipen, ska domstolen alltså pröva dels om anknytningen till Sverige är tillräcklig för att grunda ett berättigat svenskt rättskipningsintresse, dels om det föreligger något hinder i folkrätten (se p. 12–14).

Kan universell jurisdiktion utövas för krigsförbrytelser som har begåtts inom ramen för en icke-internationell väpnad konflikt?

28. Möjligheten att utöva jurisdiktion med stöd av universalitetsprincipen är begränsad till främst vissa särskilt allvarliga brott som i folkrätten betraktas som internationella brott. Till sådana internationella brott räknas i vart fall folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse.

29. Genom 1949 års Genèvekonventioner förpliktades samtliga anslutna stater att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder för att fastställa verk samma straffpåföljder för personer som begått eller gett befallning om svåra överträdelser av konventionernas regelverk. Vidare förpliktades staterna att oavsett nationalitet ställa sådana personer inför egen domstol eller utlämna dem till annan fördragsslutande stat för att dömas där, under förutsättning att den staten har intresse av att beivra överträdelsen och har lagt fram tillräckliga skäl för åtal. Eftersom Genèvekonventionerna (med vissa undantag) är tillämpliga endast i internationella väpnade konflikter, gäller inte den här traktatbaserade skyldigheten att utöva universell jurisdiktion för krigsförbrytelser som har begåtts inom ramen för icke-internationella väpnade konflikter. Frågan om vilket utrymme det finns för att utöva jurisdiktion med stöd av universalitetsprincipen för sådana krigsförbrytelser måste i stället avgöras genom en tolkning av sedvanerätten.

30. Utvecklingen har gått mot att jämställa internationella och icke-internationella väpnade konflikter vid tillämpningen av det humanitärrettsliga regelverket. Det anses sedan länge följa av sedvanerätten att allvarliga brott mot den humanitära rätten i icke-internationella konflikter kan utgöra krigsförbrytelser. Behovet av skydd och vikten av att regelverket respekteras har ansetts vara samma oavsett konflikttyp (jfr prop. 2013/14:146 s. 125 ff.). Till saken hör också att det inte alltid är tydligt var gränsen går mellan en internationell och en icke-internationell konflikt. (Jfr Jugoslavientribunalen [ICTY], Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on

Jurisdiction, Appeals Chamber I, The Prosecutor v. Dusko Tadic, IT-94-1-AR72, 2 oktober 1995, Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, 1998, artikel 8 punkten 2 c–f och Antonio Cassese, Cassese's International Criminal Law, 3 uppl. 2013, s. 65 f.)

31. En av de mer omfattande studierna kring vilka sedvanerättsliga regler som är tillämpliga i internationella respektive icke-internationella väpnade konflikter publicerades av Internationella Rödakorskommittén 2005. Studien genomfördes tillsammans med experter i humanitär rätt från olika delar av världen och i samråd med regeringar och internationella organisationer. I studien konstateras att flera av de viktigaste principerna i Genèvekonventionerna är att betrakta som sedvanerätt och gäller i såväl internationella som icke-internationella väpnade konflikter. Enligt regel 157 i studien har stater en rätt att inom ramen för sin nationella lagstiftning tillämpa universell jurisdiktion för krigsförbrytelser, såväl i internationella som i icke-internationella väpnade konflikter (se Jean-Marie Henckaerts och Louise Doswald-Beck [red.], ICRC, Customary International Humanitarian Law, Volume I: Rules, 2005, s. 604–607).

32. Sedvanerättsstudien har analyserats för svenskt vidkommande i betänkandet Folkrätt i väpnad konflikt – svensk tolkning och tillämpning (SOU 2010:72). Övervägandena i det betänkandet har legat till grund för den svenska lagstiftarens slutsats att det bör göras skillnad i regelverket mellan internationella och icke-internationella väpnade konflikter endast i de fall den internationella humanitära sedvanerätten inte medger annat (se prop. 2013/14:146 s. 125 ff.). En rätt att utöva universell jurisdiktion för krigsförbrytelser har ansetts följa av allmän folkrätt oavsett karaktären på den väpnade konflikten (se bl.a. a. prop. s. 51 och 216 f.).

33. Slutsatsen är mot denna bakgrund att det inte finns något hinder mot att en svensk domstol utövar universell jurisdiktion för krigsförbrytelser som har begåtts inom ramen för en icke-internationell väpnad konflikt.

Kan universell jurisdiktion utövas även om den misstänkte inte befinner sig i landet när åtal väcks?

34. I svensk rätt krävs det även för prövning av åtal för internationella brott någon form av anknytning mellan åtalet och Sverige för att svensk domstol ska vara behörig (se p. 24). Vid bedömningen av anknytning – som primärt görs i samband med beslutet om åtalsförordnande (se 2 kap. 8 § andra stycket 2 brottsbalken) – kan det ha betydelse om den misstänkte befinner sig i Sverige eller inte. Avsaknaden av en sådan anknytning kan dock vid en helhetsbedömning vägas upp av andra anknytningsfaktorer. Detta gäller även vid den bedömning som domstolen, inom ramen för prövningen av sin behörighet, ska göra av om det finns en tillräcklig anknytning till Sverige för att det ska föreligga ett berättigat svenskt rättskipningsintresse (se p. 26).

35. Svensk rätt uppställer alltså inte något allmänt krav på att den misstänkte ska befinna sig i landet för att svensk domstol ska kunna utöva jurisdiktion för brott som omfattas av universalitetsprincipen. Frågan är då om något sådant krav följer av folkrätten.

36. För internationella brott kan en stats behörighet att lagföra brottet härledas direkt ur brottets natur. Effekten av brottet anses inte vara begränsad till det land där brottet har begåtts utan brottet riktar sig mot världssamfundet som helhet (jfr ingressen till Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen). Med detta synsätt strider ett utövande av universell jurisdiktion för sådana brott utan ytterligare krav på anknytning till landet inte mot den folkrättsliga principen om non-intervention, dvs. förbudet för stater att blanda sig i andra staters inre angelägenheter. (Jfr Cedric Ryngaert, a.a. s. 127 f. samt Gerhard Werle och Florian Jessberger, *Principles of International Criminal Law*, 4 uppl. 2020, s. 95 f.)

37. Många stater kräver emellertid även vid universell jurisdiktion någon form av anknytning mellan brottsligheten eller den misstänkte och den stat som avser att utöva jurisdiktion (jfr p. 23). I flera rättsordningar gäller som ett generellt sådant anknytningskrav att åtal får väckas endast under förutsättning att den misstänkte befinner sig inom landets territorium när åtalet väcks. Det finns dock andra stater som inte uppställer något sådant krav. Någon enhetlig statspraxis finns inte (jfr kommentaren till regel 157 i Internationella Rödakorskommitténs sedvanerättsstudie). Det kan heller inte tas för givet att de länder som har uppställt ett sådant krav har gjort det på grund av uppfattningen att det följer av folkrätten. Kravet kan i stället ha motiverats av praktiska eller politiska skäl.

38. Det finns alltså inte stöd för att det inom folkrätten har etablerats någon norm med krav på att den misstänkte ska befinna sig i den stat som avser att utöva jurisdiktion med tillämpning av universalitetsprincipen.

39. Slutsatsen är således att inte heller folkrätten utgör något hinder mot att en svensk domstol utövar universell jurisdiktion i förhållande till en misstänkt som inte befinner sig i Sverige när åtal väcks.

Bedömningen i detta fall

40. Alexandre Schneider är åtalad för medhjälp till folkrättsbrott, grovt brott, enligt 22 kap. 6 § brottsbalken i dess lydelse före den 1 juli 2009 samt 23 kap. 4 § brottsbalken. Det är fråga om ett brott som omfattas av bestämmelsen om universell jurisdiktion i 2 kap. 3 §.

41. Åtalet rör gärningar som Alexandre Schneider påstås ha begått i sin roll som företrädare för bolag i en svensk koncern, ensam eller tillsammans och i samförstånd med en svensk medborgare. Anknytningen till Sverige får anses vara tillräcklig för att det ska föreligga ett berättigat svenskt rättsskipningsintresse.

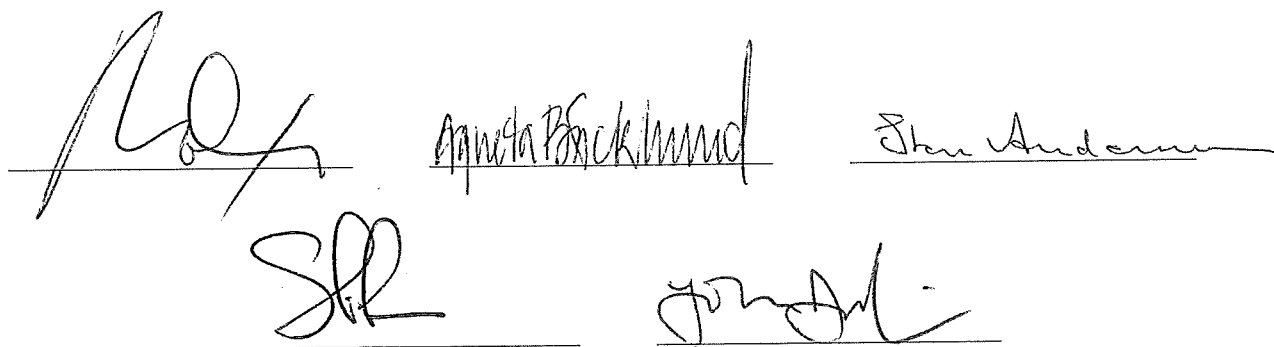
42. Svensk domstol är därmed behörig att pröva åtalet enligt 2 kap. 3 § brottsbalken. Frågan är då om det enligt 12 § finns något hinder i allmän folkrätt mot svensk domsrätt.

43. Det som Alexandre Schneider åtalas för utgör ett sådant internationellt brott som enligt folkrätten omfattas av universell jurisdiktion. Att de påstådda gärningarna har begåtts i en icke-internationell väpnad konflikt föranleder ingen annan bedömning. Vad Alexandre Schneider har anfört om att åtalet bygger på principer om medverkansansvar som är oförenliga med folkrätten påverkar inte bedömningen av jurisdiktionsfrågan.

44. Det förhållandet att Alexandre Schneider inte befinner sig i Sverige utgör inte något hinder mot svensk domsrätt.

45. Det finns inte heller i övrigt något hinder i allmän folkrätt mot svensk domsrätt.

46. Svensk domstol är således behörig att pröva åtalet. Alexandre Schneiders överklagande ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Agneta Bäcklund, Sten Andersson, Stefan Johansson och Johan Danelius (referent)
Föredragande har varit justitiesekreteraren Hanna Hallonsten

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 05
Rotel 0501

PROTOKOLL
2022-01-28
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 5
Mål nr Ö 574-22

Sid 1 (2)

RÄTTEN

Hovrättsråden Sven Jönson och Anna Tikkanen, referent, samt tf. hovrättsassessorn
Malin Wictor

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Anna Tikkanen

PARTER

Klagande

Alexandre Schneiter
Adress hos ombud

Ombud: Advokat Olof Kullinger
Advokatfirman NORDIA KB
Box 70389
107 24 Stockholm

Advokat Johan Rainer
Advokatfirman Johan Rainer AB
Riddargatan 68
114 57 Stockholm

Advokat Per E Samuelson
Advokatfirman SSW HB
Flemminggatan 17, 6 tr
112 26 Stockholm

Motpart

Kammaråklagare Henrik Attorps
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

SAKEN

Avvisning av åtal m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts beslut 2021-12-20 i mål B 11304-14

Dok.Id 1788533

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 10

Telefon
08-561 670 00
08-561 672 90

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

Alexandre Schneiter har överklagat tingsrättens beslut och yrkat, i första hand, att hovrätten ska undanröja tingsrättens beslut och återförvisa frågan till tingsrätten för förnyad handläggning. Han har i andra hand yrkat att hovrätten ska avvisa åtalet. Han har även yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Efter föredragning fattar hovrätten följande

BESLUT (att meddelas 2022-02-01)

1. Hovrätten avslår yrkandet om undanröjande av beslutet och återförvisning av frågan till tingsrätten för förnyad handläggning.
2. Hovrätten lämnar överklagandet utan bifall.

Skälen för besluten

Tingsrättens beslut att inte hålla förhandling och höra William Schabas utgör inte ett rättegångsfel av de skäl som tingsrätten har anfört.

Beträffande frågan om svensk domsrätt gör hovrätten inte någon annan bedömning än den tingsrätten har gjort.

Vid denna utgång har Alexandre Schneiter inte rätt till någon ersättning för rättegångskostnader i hovrätten, varför han inte heller har beretts möjligheten att komma in med yrkande därom.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga A

Överklagande senast 2022-03-01

Anna Tikkanen

Protokollet uppvisat/

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se

Handläggning i parternas utevaro

RÄTTEN

Chefsrådmannen Malou Lindblom

PROTOKOLLFÖRARE

Tingsfiskalen Livia Elveljung

PARTER (såvitt nu aktuellt)**Åklagare**

Kammaråklagare Henrik Attorps

Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

Åklagarmyndigheten

Tilltalad

Alexandre Schneiter

Ombud: Advokat Olle Kullinger

Advokatfirman NORDIA KB

Box 70389, 107 24 Stockholm

Advokat Johan Rainer

Advokatfirman Johan Rainer AB

Riddargatan 68

114 57 Stockholm

Advokat Per E Samuelsson

Advokatfirman SSW HB

Box 12704

112 94 Stockholm

SAKEN

Medhjälp till folkrättsbrott, grovt brott; nu fråga om avvisning av åtal m.m.

Åklagaren har väckt åtal mot Ian Lundin och Alexandre Schneiter för medhjälp till folkrättsbrott, grovt brott, begånget i Sudan under 1999–2003. Åtalet avser gärningar som de, var och en för sig eller tillsammans och i samförstånd, ska ha begått i

egenskap av företrädare för det svenska bolaget Lundin Energy AB, mot vilket framställs yrkanden om förverkande och företagsbot.

Alexandre Schneider har yrkat att åtalet mot honom ska avvisas samt att tingsrätten ska hålla förhandling i avvisningsfrågan, och i huvudsak gjort gällande följande. Svensk domstol är behörig att ta upp åtalet till prövning endast enligt bestämmelserna om universell jurisdiktion. Behörigheten begränsas dock av 2 kap. 7 § brottsbalken som innebär att det måste finnas stöd i allmän folkrätt för att universell jurisdiktion ska föreligga. Något sådant stöd i allmän folkrätt föreligger inte avseende krigsförbrytelser som begåtts inom ramen för icke-internationella väpnade konflikter. Vidare saknas det stöd i allmän folkrätt för att utöva universell jurisdiktion mot någon som, när åtal väcks, inte befinner sig i Sverige. Alexander Schneider har hänfört sig till utlåtanden till stöd för att rätten inte är behörig att ta upp åtalet till prövning och även begärt att förhör ska hållas med professor William Schabas som tillsammans med annan upprättat ett av dessa utlåtanden.

Åklagaren har bestritt avvisningsyrkandet och begäran om förhandling och förnekat att det finns en begränsning enligt allmänt erkända folkrättsliga grundsatser som förhindrar tillämpningen av svenska jurisdiktionsregler i målet.

Efter genomgång av relevanta handlingar fattar tingsrätten följande

BESLUT

Tingsrätten, som inte finner skäl att hålla förhandling i avvisningsfrågan, avslår yrkandet om att åtalet ska avvisas.

*Skälen för beslutet**Frågan om förhandling*

Det tingsrätten har att ta ställning till är om tingsrätten enligt svensk rätt och den allmänna folkrätt som den svenska lagstiftningen bygger på, och ska tolkas i enlighet med, har jurisdiktion att pröva åtalet mot Alexandre Schneiter. Allmän folkrätt är bindande för Sverige och således en del av den svenska rättsordningen.

Alexandre Schneiter har begärt att William Schabas, som avgett ett utlåtande, ska höras. Utlåtandet har getts in. Tingsrätten finner inte skäl att höra William Schabas och avslår begäran om att hålla förhandling.

Frågan om avvisning av åtalet

I 2 kap. brottsbalken finns bestämmelser om svensk domsrätt och om tillämpligheten av svensk lag. I 2 kap. 3 § sjätte punkten brottsbalken anges vissa brott som Sverige har jurisdiktion över också då de har begåtts utomlands och på en ort där motsvarande gärning inte är belagd med straff. Det saknar betydelse om brottet har begåtts av en svensk eller utländsk medborgare. Regeln ger uttryck för universalitetsprincipen och har sin grund i att det enligt allmän folkrätt föreligger universell jurisdiktion för brott av sådan karaktär att det är i hela det internationella samfundets intresse att beivra dem.¹

De brott som räknas upp i bestämmelsen är bl.a. brott enligt lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Innan 2014 års lag trädde i kraft fanns en bestämmelse om folkrättsbrott, grovt brott, i 22 kap. 6 § brottsbalken. Även för det brottet, i för det här fallet tillämplig lydelse, gällde under den aktuella perioden universell jurisdiktion för svensk domstol.

För att åtal ska få väckas för brott som förövats utom riket krävs åtalsförordnande enligt 2 kap. 5 § brottsbalken, och i 2 kap. 7 § brottsbalken anges att i fråga om svensk

---

¹ Se prop. 2020/21:204, s. 108.

domstols behörighet ska iakttas de begränsningar som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser. Härmed avses i huvudsak immunitet, även om folkrättsliga grundsatser också kan ha betydelse i materiellt hänseende, dvs. för ansvarsfrågan.² Regeln är en undantagsbestämmelse som enligt ordalydelsen enbart tar sikte på särskilda begränsningar som följer av folkrättsliga regler, och ger inte något utrymme för att kräva att ingripanden även ska ha stöd av folkrättsliga bestämmelser.³ Det är enligt tingsrättens uppfattning givet, och framgår också av ett antal senare förarbetsuttalanden, att Sveriges jurisdiktion ska utövas inom de ramar som följer av den allmänna folkrätten.⁴

Det framgår av regel 157 i Internationella Rödakorskommitténs sedvanerättsstudie, som utgör en mycket omfattande och internationellt erkänd studie, att stater har en rätt att inom ramen för sin nationella lagstiftning tillämpa universell jurisdiktion för brott begångna inom ramen för en icke-internationell väpnad konflikt.

Av 4 § i 2014 års lag, som reglerar krigsförbrytelser mot person, framgår att ett grundläggande krav är att gärningen ska ingå som ett led i eller på annat sätt stå i samband med en väpnad konflikt eller ockupation. Paragrafen är tillämplig i såväl internationella som icke-internationella väpnade konflikter samt under ockupation.⁵

Av förarbetena framkommer, i samband med uttalanden kring vad som utgör sedvanerätt, att det för svenskt vidkommande som huvudregel inte gjorts någon skillnad på internationella respektive icke-internationella väpnade konflikter.⁶ Vidare framgår att svensk domstols behörighet ska omfatta samtliga brott enligt 2014 års lag, vilken i sin tur endast ska omfatta sådana brott för vilka det föreligger universell

---

² Se SOU 2002:98, s. 198, Ds 2014:13, s. 34 f, 65, prop. 2020/21:204, s. 129, Asp, Brottsbalken (1962:700) 2 kap. 7 §, Lexino 2021-12-04 (JUNO).

³ SOU 2002:98, s. 314, se även SOU 2018:87, s. 165, 244.

⁴ Se bl.a. SOU 2018:87, s. 150 f, 244, 281, prop. 2020/21:204, s. 86 f., 108.

⁵ Se Bäcklund m.fl., Kommentaren till lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, Nordstedts Juridik 2021-12-04 (JUNO).

⁶ SOU 2010:72 s. 317 f samt bilaga 4.

jurisdiktion, samt att stater bör utöva universell jurisdiktion även när brott begås inom ramen för icke-internationella väpnade konflikter.⁷

Romstadgan utgör ingen uttömmande reglering och den begränsar inte heller utvecklingen av sedvanerätten, som fortgått efter dess införande avseende bl.a. regleringen som är tillämplig på icke-internationella väpnade konflikter.⁸ I den mån den svenska lagstiftningen går utöver vad som föreskrivs i stadgan, och i bakomliggande källor, görs bedömningen att den även i dessa delar endast omfattar brott som har sedvanerättsligt stöd och för vilka universell jurisdiktion gäller.⁹ Det konstateras även, med hänvisning till bl.a. *Tadic*-domen, att utvecklingen nationellt och internationellt har gått mot att jämställa de båda typerna av väpnade konflikter såvitt avser tillämpligheten av det humanitärrättsliga regelverket. Behovet av skydd och vikten av att regelverket respekteras är lika angeläget oavsett konflikttyp. Det finns inte anledning att från svensk sida inta en annan hållning.¹⁰

Universell jurisdiktion kan aktualiseras både om den åtalade finns inom statens territorium och om den åtalade befinner sig utanför detta. Det är mer kontroversiellt om den kan åberopas mot en person som inte redan finns inom statens territorium, men det är en tolkning som tillämpas av vissa stater.¹¹

Med beaktande av att Alexandre Schneiter inte är svensk medborgare och inte heller är bosatt i Sverige har regeringen prövat frågan om åtalsförordnande och funnit att det bör meddelas. Vid den prövningen har en bredare lämplighetsbedömning gjorts vid vilken bl.a. har beaktats gärningens allvar, Sveriges intresse av lagföring, hur stark anknytningen till Sverige är, förutsättningarna att utreda och lagföra med beaktande av

⁷ Prop. 2013/14:146, s. 2, 51, 71, jfr även SOU 2002:98, s. 306.

⁸ Prop. 2013/14:146, s. 67 ff, jfr SOU 2002:98, s. 239.

⁹ Prop. 2013/14:146, s. 78. Tingsrätten har även tidigare, med hänvisning till folkrättsliga rättskällor, noterat att gränsdragningen mellan de regler som är tillämpliga på internationella väpnade respektive icke-internationella väpnade konflikter successivt suddats ut och funnit att "svåra överträdelser" enligt svensk rätt inte innebär en begränsning till endast "grave breaches" av Genèvekonventionerna. Den tolkningen utvidgar den svenska straffbestämmelsens räckvidd på sätt som motsvarar den praxis som gäller vid tribunalerna för f.d. Jugoslavien och Rwanda (Tingsrättens mål nr B 5373-10, sedermera Svea hovrätts mål nr B 1248-12, Bring m.fl., Sverige och folkrätten, s. 306).

¹⁰ Prop. 2013/14:146, s. 127, jfr SOU 2002:98, s. 239, 307.

¹¹ Bring m.fl., Sverige och folkrätten, s. 304.

möjligheterna till utlämning och internationell rättsligt bistånd samt folkrättsliga och utrikespolitiska överväganden inklusive gärningslandets och andra relevanta länders intresse, bl.a. till undvikande av jurisdiktionskollisioner.¹²

Även om det ankommer på domstolen att pröva frågan om sin behörighet, är systemet med åtalsförordnande det huvudsakliga korrektivet mot att den svenska jurisdiktionen sträcks utöver vad folkrätten tillåter och ska säkerställa att åtal endast sker om det finns ett påtagligt och berättigat intresse av att det kommer till stånd i Sverige.¹³

Åtalet mot Alexandre Schneider rör inte en person eller brottslighet som saknar koppling till Sverige, utan gärningar han ska ha begått i sin egenskap av företrädare för ett svenskt bolag, tillsammans och i samförstånd med en svensk medborgare. Det föreligger således en tydlig svensk anknytning, och det står även klart att gärningarna kunnat utredas av svenska myndigheter.

Tingsrätten finner mot den bakgrunden att svensk domstol har jurisdiktion över de gärningar som Alexandre Schneider är åtalad för och att någon begränsning av svensk domstols behörighet på grund av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser inte föreligger. Avvisningsyrkandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den part som vill överklaga beslutet ska inom en vecka från den dag då parten fick del av beslutet anmäla missnöje. Försummar parten detta har han inte längre rätt att överklaga beslutet. Om en part anmäler missnöje ska rätten med hänsyn till omständigheterna bestämma om beslutet får överklagas särskilt eller endast i samband med att dom eller slutligt beslut överklagas.

Livia Elveljung

Protokollet uppvisat/

¹² Se SOU 2002:98, s. 111, 415 f., Ds 2014:13, s. 61 f., 65 f., prop. 2013/14:146, s. 56, 320, prop. 2020/21:204, s. 126 f.

¹³ SOU 2002:98, s. 92, 111, 159, 189, 197 f., SOU 2018:87, s. 190 f., 214, 241 ff., prop. 2013/14:146, s. 56.